

ORSZÁGOS VÁLASZTÁSI BIZOTTSÁG

J/2228. számú

Jelentés

az Országos Választási Bizottság beszámolója az Országgyűlésnek a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek, valamint a települési kisebbségi önkormányzati képviselők 2010. október 3-án megtartott választásáról

Előadó: dr. Bordás Vilmos
az Országos Választási Bizottság
elnöke

Budapest, 2011. január

**Az Országos Választási Bizottság beszámolója a helyi önkormányzati képviselők
és polgármesterek, valamint a települési kisebbségi önkormányzati képviselők
2010. október 3-án megtartott választásáról**

Tisztelt Országgyűlés!

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (továbbiakban: Ve.) 105/A. § (4) bekezdésének f) pontja és a 115/I. § (8) bekezdésének b) pontja szerint az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek, valamint a települési kisebbségi önkormányzati képviselők választásáról beszámol az Országgyűlésnek. Előzőek alapján az OVB az alábbi írásbeli beszámolót terjeszti az Országgyűlés elé:

I.

Alapvetések

A Köztársasági Elnök 2010. július 16-án a 204/2010. (VII. 16.) KE határozatával a helyi önkormányzati képviselők és a polgármesterek általános választását 2010. október 3-ra tűzte ki.

A helyi választási bizottságok ugyanezen napra tűzték ki a települési kisebbségi önkormányzati képviselők választását, amennyiben annak jogszabályi feltételei fennálltak.

A kitűzést követően elegendő felkészülési idő állt rendelkezésre a választási szerveknek ahhoz, hogy megfelelően és törvényesen készítsék elő a választásokat.

A Bizottság szükségesnek tartja leszögezni, hogy a fentebb felsorolt választásokon a választópolgárok, a jelöltek, a jelölő szervezetek és a választási szervek alapvetően törvényes keretek között gyakorolták jogaikat, rendkívüli események nem zavarták meg és nem befolyásolták a választás lebonyolítását.

A Testület eleget tett annak a törvényes feladatának is, hogy Magyar Közlöny mellékletében, a 104. számú, 2010. december 29-én megjelent Hivatalos Értesítőben közzétette az országosan összesített eredményeket.

II. Jogszabályi környezet

A választási jogszabályok nagymértékben módosultak 2010 nyarán, még a választás kitűzését megelőzően változtak a választójog anyagi és – részben – eljárásjogi szabályai, míg augusztusban a passzív választójogra vonatkozó alkotmányos rendelkezések.

1. Az Országgyűlés 2010 júniusában fogadta el a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról szóló 2010. évi L. törvényt (továbbiakban: Övjt.), és számos rendelkezésében módosította a kisebbségi önkormányzati képviselők választásáról, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségekre vonatkozó egyes törvények módosításáról szóló 2005. évi CXIV. törvényt.

Mindkét elfogadott törvény legfontosabb eleme az, hogy csökkentette a megválasztható képviselők számát.

A törvények a korábbi választási rendszer egészét fenntartották, mindössze annak néhány elemére (pl. a jelölési feltételek, a kompenzációs mandátumszámítási mód) állapítottak meg új rendelkezéseket.

2. A Ve.-t a 2010. évi országgyűlési és önkormányzati választások között kétszer módosította az Országgyűlés.

Elsőként a 2010. évi LX. törvénnyel, mely az alábbi jelentősebb módosításokat tartalmazta:

- a névjegyzék elkészítésével, közszemlére tételével és az értesítő megküldésével kapcsolatos határidők módosításra kerültek,
- a kampánycsend a szavazás napján 0 órától 19 óráig tart,
- változott a jogorvoslati kérelmek benyújtásának és azok elbírálásának határideje, mely a korábbi 3 napról 2 napra módosult.

A 2010. évi LXI. törvény az Országos Választási Bizottság választott tagjainak megválasztására vonatkozó rendelkezéseket, valamint a delegálásra vonatkozó rendelkezéseket szabályozta újra.

3. A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: Alkotmány) 2010. augusztus 19-i hatállyal módosult. A módosítás által megállapított 40/B. § (4) bekezdése korlátozta a Magyar Honvédség, a Rendőrség és a nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagjainak passzív választójogát.

Az előzőekben említett módosításokkal összefüggésben megállapítható, hogy összességében azok alkalmazása nem okozott problémát.

III.

Helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választása

A választópolgárok száma az előző választásokhoz képest minimálisan emelkedett, a szavazás lezárásakor több mint 8 millió 186 ezer választásra jogosultat tartottak nyilván a névjegyzékekben.

Két új településsel bővült a választási helyszínek száma. Első alkalommal választottak képviselőket és polgármestert a Zala megyei Tekenyén, valamint a Győr-Moson-Sopron megyei Mosonudvaron.

Országosan a különböző választási bizottságok összesen 405 jelölő szervezetet vettek nyilvántartásba, ami jelentős csökkenést mutat az előző választás során nyilvántartásba vett 691 szervezethez képest. A jelölő szervezetek közül 64-et az OVB, 19-et a területi, míg 322-öt a helyi választási bizottságok vettek nyilvántartásba.

A választások alapvetően törvényes rendben zajlottak, azonban néhány problémára szükségesnek tartjuk felhívni a T. Országgyűlés figyelmét:

1. Tekintettel arra, hogy egymással párhuzamosan több választástípusban zajlik választás (polgármesteri, települési önkormányzati, illetve főpolgármesteri, fővárosi és megyei közgyűlési), volt olyan eset, hogy ugyanazon, több választástípust érintő cselekménnyel kapcsolatban eltérő szintű (helyi, területi) választási bizottságok előtt párhuzamosan indulnak jogorvoslati eljárások. A Ve. jelenleg nem szabályozza ezt a kérdést, ezért a különböző választási bizottságoknak – amennyiben hatáskörrel rendelkeznek – el kell járniuk a benyújtott kifogás tárgyában, és akár egymástól eltérő jogi álláspontra is juthatnak. Az is elképzelhető, hogy az ezután következő bírósági felülvizsgálati eljárásban is ellentétes döntések születnek, ami veszélyeztetheti a jogbiztonságot.

2. Az Országgyűlés a passzív választójog intézményét újraszabályozta az Alkotmány 2010. augusztus 11-i módosításával, mely korlátozta a Magyar Honvédség, a Rendőrség és a nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományába tartozók jelöltté válásának lehetőségeit. Számos eljárás indult a jelöltek passzív választójogával kapcsolatban a bizottságoknál, amelyeknek nem állt rendelkezésére olyan közhiteles nyilvántartás, amely alapján aggálytalanul dönthettek volna a kérdésben. Eljárásukat az is nehezítette, hogy a választási eljárás rövid – 2 napos – határidőket állapít meg a választási bizottságok részére, így nem ad lehetőséget a tényállás teljes felderítésére,

amely pedig mindenképpen szükséges lett volna az alkotmányi előírások maradéktalan érvényesítése érdekében.

Fontosnak ítéljük, hogy a passzív választójog korlátainak anyagi jogi kodifikálásán túl szülessenek meg azok az eljárásjogi garanciális szabályok, amelyek a bizottságok részére valamennyi jelölt esetében lehetőséget adnak arra, hogy a nyilvántartásba vétel során minden jogszabályi rendelkezést figyelembe véve, megalapozott döntést hozhassanak, ezáltal biztosítva azok érvényesülését.

3. Az önkormányzati választás során visszatérő problémaként merült fel, hogy hogyan kell értelmezni az ajánlószelvények kitöltésére vonatkozó – a Ve.-ben kevésbé részletes – szabályokat. Az OVB és a Legfelsőbb Bíróság (a továbbiakban: LB) is eltérően értelmezte az ajánlószelvényen kötelezően feltüntetendő adatok körét. A Legfelsőbb Bíróság – a pontos formai szabályok hiánya miatt – a személyazonosság minimális megállapíthatósága mellett messzemenőig figyelembe vette a választópolgár vélelmezett akaratát, melynek során az adott jogszabályokat az OVB-nél tágabban értelmezte. Az OVB álláspontja szerint – a választási rendszer egyik olyan kiemelkedően fontos eleme tekintetében, mint a jelöltajánlás – a jogalkotó feladata, hogy pontos és egyértelmű szabályokat alkosson.

4. Több településen jelentősen megnövekedett a választás napja előtti beköltözések, új lakcímek létesítésének száma. Sok esetben a beköltözők száma meghaladta a választás kitűzését megelőzően, életvitelszerűen a településen lakók számát, így ezen feltűnően nagy létszámú beköltözések alkalmasak lehettek a választási eredmények torzítására, visszaélésekre. Az OVB álláspontja szerint szükséges olyan szabályozást alkotni, ami az előbb vázolt, valószínűsíthetően jogsértő tevékenységeket kizárja.

5. Egyrészt az előző pontban leírtak, másrészt egyéb jogsértések miatt több helyen fordultak elő megismételtetett szavazások, melynek eredményeképpen vagy csak egy-egy szavazástípusban vagy az összes választás tekintetében újra az urnákhoz kellett járulniuk a választópolgároknak, s újra eredményt kellett megállapítania a bizottságnak. Kiemelendő ebben a körben Borsod-Abaúj-Zemplén megye, ahol az egyik településen a teljes, így a megyei közgyűlés választása is megismételtetésre került, s ebből kifolyólag a megyei közgyűlés az október 3-i általános választáshoz képest jelentős késéssel tudott megalakulni. Szintén Borsod-Abaúj-Zemplén megyében fordult elő, hogy az egyik településen kétszer is megismétlésre került a választás. Ugyan a választások számához képest viszonylag alacsony számban fordult elő megismételtetett választás, de a Bizottság szükségesnek ítéli, hogy az arra vonatkozó eljárási szabályok részletesebben kerüljenek rögzítésre a Ve.-ben.

6. Problémaként vetődött fel a 10 ezernél több lakosú településeknél, hogy a kompenzációs listás eredmény megállapítása – a törvényi előírások szerint – egyidőben történik az egyéni választókerületi eredmény-megállapítással. Az egyéni választókerületi eredmény elleni eredményes jogorvoslat befolyásolhatja a kompenzációs mandátumokat, azonban – jogorvoslat hiányában – a bizottságnak a kompenzációs eredményt megállapító döntése jogerőssé válik.

Célszerű lenne megvizsgálni annak lehetőségét, hogy az egyéni választókerületi választási rendszerben a választókerületi és a kompenzációs eredmény megállapítása időben elválasztásra kerüljön, vagy kapjon hatáskört az illetékes bizottság a kompenzációs eredmény korrigálására.

Összességében megállapítható, hogy fenti problémák ellenére sikeresen zajlottak le a választások, az ország 3176 településének jelentős többségében eredményesek voltak a választások. Mindössze 18 településen kellett a választásokat vagy azok egy részét megismételni és szintén 18 településen kell időközi választást tartani.

IV.

Kisebbségi választások

Az OVB megállapítja, hogy a 2006-os adatokhoz képest a kisebbségi választói jegyzékbe közel 15 %-kal több, mintegy kétszázharmincezer nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozó honfitársunk kérte a felvételét. Közel hasonló emelkedést mutat azon települések száma, ahol kisebbségi választást tartottak (2010-ben 1592 településen, szemben a 2006-os 1435-tel), valamint a megválasztott települési kisebbségi önkormányzatok száma (2010-ben 2321 települési kisebbségi önkormányzat, szemben a 2006-os 2049-cel).

A kisebbségi választásra nyilvántartásba vett jelölő szervezetek száma országosan 211, ez – ellentétben a választók és a megtartott választások számának emelkedésével – kismértékű csökkenést mutat az előző választás adataihoz (233) képest. A kisebbségi jelölő szervezetek közül 85-öt az OVB, 32-öt a területi, míg 94-et a helyi választási bizottságok vettek nyilvántartásba.

A kisebbségi választói jegyzéket továbbra is a helyi választási irodák vezetőinek kellett vezetniük. A kisebbségi választói jegyzékbe való felvételt levélben vagy a kérelemnek a polgármesteri hivatalokban lévő gyűjtőládába helyezésével lehetett kérni. Sok esetben érkezett olyan panasz a választási szervekhez, hogy a választópolgár kérelme nem jutott el a választási iroda vezetőjéhez, vagy nem kapta meg a jegyzékbe vételéről szóló határozatot, amely később akár a választáson való részvételtől is megfoszthatta a választópolgárt.

Arra vonatkozóan is vannak tapasztalatok, hogy a jelölő szervezetek a kisebbségi választói jegyzékbe vétel iránti kérelmeket – az ajánlószelvényekhez hasonlóan – összegyűjtötték, sőt azok szervezethez történő eljuttatására felhívást tettek közzé. A szervezetek a gyűjtéssel olyan személyes adatok birtokába kerültek, amelyek kezelésére nem jogosultak. A tapasztalt visszasságok miatt az OVB 4/2010. számú állásfoglalásában kimondta, hogy *„kisebbségi szervezetek, illetve kisebbségi önkormányzatok kisebbségi választói jegyzékbe vétel iránti kérelem-nyomtatványt nem gyűjthetnek, valamint a nyomtatvány hozzájuk történő megküldésére felhívást nem intézhetnek.”*

V.

Az OVB működése

Az OVB az önkormányzati választás kitűzésekor még a 2010 februárjában megválasztott, illetőleg a parlamenti pártok által delegált tagokkal működött.

A Ve. júniusi módosítása értelmében minden általános választás, így az általános önkormányzati választás előtt is új OVB-t kell az Országgyűlésnek választania.

Ennek megfelelően 2010. július 22-én megtörtént a Bizottság tagjainak választása, majd július 23-án sor került a Bizottság alakuló ülésére. Az OVB új összetételében még aznap megkezdte munkáját.

A Testület a későbbiekben az 5 parlamenti képviselőcsoporttal rendelkező párt által megbízott taggal egészült ki 10 főre.

A választás kitűzésétől a választási eredmény megállapításáig összesen 31 OVB ülés volt, melyből 3 a korábbi, 28 pedig már az új tagokkal került megtartásra.

Az OVB működésében az új kétnapos elbírálási határidők bevezetése nem okozott fennakadást, azonban fokozott figyelmet kellett fordítani a beérkező anyagok kezelésére és az ülések időpontjainak meghatározására.

VI.

Állásfoglalások

Az OVB a jogszabályok egységes értelmezésének elősegítése és a joggyakorlat egységességének biztosítása érdekében állásfoglalást ad ki. A választás kitűzését követően a Testület 4 állásfoglalást fogadott el, melyeket az előírásnak megfelelően a Magyar Közlönyben közzétett. A teljesség igénye nélkül a fontosabbak:

1. A jogszabályi módosulások jelentős számban is érintették az OVB korábbi állásfoglalásait is, ezért a Testület azokat felülvizsgálta, hatályosította és egységes szerkezetbe foglalta. [5/2010. OVB állásfoglalás]

2. A Ve. rendelkezései alapján a választási bizottságok 21 településen – egy vagy több választástípusban – rendelték el a szavazás megismétlését. A megismételt választásoknál problémaként vetődött fel, hogy a névjegyzéket kell-e és milyen adattartalommal továbbvezetni. Az OVB állásfoglalásban rögzítette, hogy a választójogot érintő változásokat és a bejelentett lakcímek megszűnését át kell vezetni a névjegyzéken, azonban a megismételt választást követően létesített lakcím esetén nem lehet a névjegyzéket módosítani. [8/2010. OVB állásfoglalás]

VII.

Határozatok

A Bizottság számos feladata közül kiemelt jelentőségű a jelölő szervezetek nyilvántartásba vétele, és a hatáskörébe tartozó jogorvoslati eljárások lefolytatása. A Testület ezen feladatai ellátása során határozattal dönt mind a nyilvántartásba vételi eljárások, mind a jogorvoslatok elbírálása során.

Az OVB összesen 159 határozatot hozott jelölő szervezetek nyilvántartásba vételével kapcsolatban. A Testület a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választására 64, a települési kisebbségi képviselők választására 85 szervezetet vett nyilvántartásba, míg 10 esetben a kisebbségi választásra vonatkozó nyilvántartásba vételt visszautasította.

Sok jelölő szervezet mind az önkormányzati, mind a települési kisebbségi önkormányzati választáson meg kívánta mérettetni magát, így a két választástípusra külön-külön kérték nyilvántartásba vételüket, s arról a bizottságoknak külön-külön kellett határozatot hozni.

Az önkormányzati és a kisebbségi választással kapcsolatos jogorvoslati kérelmet eldöntő – tehát kifogást és fellebbezést elbíráló – határozatainak száma 44 volt. Kifogás elbírálása során első fokon eljárva 19 határozatot hozott a Testület, míg 25 esetben – jogorvoslati fórumként – a területi választási bizottságok döntése ellen benyújtott fellebbezésről döntött.

Fenti határozatok közül 6 esetben került sor bírósági felülvizsgálati eljárásra a Legfelsőbb Bíróság előtt, amelyből 3 esetben az LB helyben hagyta az OVB döntését. Mindhárom jóváhagyott OVB határozat kiemelten fontos kérdésben született. Két határozat arra vonatkozott, hogy műsorszolgáltatók nem vizsgálhatják a politikai

hirdetések tartalmát, míg a harmadik arról rendelkezett, hogy a passzív választójog elvesztése miatt a jelöltet a jogerős nyilvántartásba vételt követően is törölni lehet a jelöltek nyilvántartásából. Az LB további 1 esetben a felülvizsgálati kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasította, míg 2 esetben az OVB döntését megváltoztatta.

Tisztelt Országgyűlés!

A 2010. évi önkormányzati és kisebbségi választások rendben, a jogszabályi előírásnak megfelelően zajlottak le. Ebben kulcsszerepet játszottak a választási bizottságok tagjai, továbbá azok a közalkalmazottak és köztisztviselők, akik mindvégig pontosan, törvényesen és pártatlanul látták el feladatukat.

Mindezek alapján a választások lebonyolításáért a Testület köszönetét fejezi ki a választási bizottságok és választási irodák valamennyi tagjának, továbbá azoknak a köztisztviselőknek és közalkalmazottaknak, akik a választás sikeres lebonyolításához hozzájárultak.

Kérem a Tisztelt Országgyűlést, hogy az Országos Választási Bizottság beszámolóját fogadja el!

Dr. Bordás Vilmos
az Országos Választási Bizottság elnöke